Lad os gemme på lyden

Indsamling og dokumentation af lyd på kulturhistoriske museer

KAMILLA HJORTKJÆR

Title: Let us save the sound. Collection and documentation of sounds at museums of cultural history.

Abstract: *Part of our cultural heritage is the sound that surrounds us. Sound as a generator of memories will most often be tied to particular places, events and periods, and has significant potential in terms of being able to strengthen our memories and cultural-historical insights. Sound should therefore be seen as part of the intangible cultural heritage. This article points out that museums and archives should form an underlying foundation of knowledge about sound and audio culture, and thereby also a basis for how such a collection can be undertaken in practice. The article focuses on how museums can proceed with the gathering of contemporary soundscapes, and therefore also clarifies the manner in which the selection and gathering of relevant cultural-historical audio landscapes can be carried out, by museums which are used to systematically collecting and documenting cultural heritage.*

Keywords: Collection, soundscape, intangible heritage, audio culture, sound.

Det summer af liv omkring mig, lyden af hjul fra min indkøbsvogn mod det hårde gulv blander sig med en konstant summen af lyd fra mennesker i aktivitet omkring mig, som blander sig med lidt blød muzak, der skal give mig en behagelig indkøbsoplevelse. Et *fløjt* fra min højre jakkelomme fortæller mig, at jeg har fået en sms og fra højtalerne, som jeg ikke kan se, kan jeg høre, at Casper skal komme til kasse 7. Ti minutter senere er jeg nået til kassen, og en lystig melodi af "bip" fra strekkode-læseren spiller for mig, mens jeg bevæger mig

ned mod pakkebordet for enden af rullebåndet. "Det bliver 377 kroner", siger ekspedienten. Jeg betaler med "Dankort på beløbet", trykker min 4-cifrede kode og et ok, hvert tryk på dankortlæseren udløser en diskret bippende lyd, som følges op af en kraftig hyletone, der skal minde mig om, at mit Dankort nu kan fjernes fra dankortlæseren. "Ritsch" lyder det fra mine to dyrt indkøbte plastikposer, da jeg med et hurtigt kast med hænderne folder dem ud. Jeg pakker mine varer, og med en pose i hver hånd bevæger jeg mig ud fra den fra ind-

Fig. 1. Optagelser af trafikale knudepunkter har været et af fokusområderne i indsamlingsprojektet. Her ses S-togs-stationen i Hundige. Foto: Jens Hasse, 2012.

købscentrets omsluttende summen ud til den friske luft, hvor et nyt lydrum møder mig. Til venstre for mig kan jeg høre bildøre smække og en bil starte og køre ud fra parkeringspladsen. En cyklist giver et ring med klokken, da jeg er kommet til at gå på cykelstien. Jeg hopper til side og går op ad bakken, gennem *Portalen* og hen mod stationen. Da jeg går over broen, kan jeg høre, at S-toget nærmer sig fra højre, og samtidig kan jeg fra højtalerne på perronen under mig høre en kvindestemme: "S-toget mod København kører til spor 2 om 1 minut." Jeg skynder mig at løbe hen til rulletrapperne og springer i fuld fart ned af dem. Jeg fører mit rejsekort forbi den blå scanner, der kvitterer med et "du ding". Toget holder

på perronen og tre gennemtrængende toner signalerer, at dørene til toget åbner. Jeg hopper ind ad dørene til S-toget, før endnu en hyletone fortæller mig, at dørene lukker. En velkendt tone fra S-togets kørsel møder mig – en lavere tone afløses af en lysere tone i takt med togets fart.

Ovenstående var min beskrivelse eller skriftlige dokumentation af et specifikt sted, hvor jeg først og fremmest forsøgte at beskrive de auditive indtryk, men også lod dem akkompagnere af en beskrivelse af de visuelle omgivelser. En yderligere dokumentation, som ville underbygge det skrevne materiale, kunne eksempelvis være en række fotografier, samt en lydoptagelse – måske endda en binaural

Fig. 2. Lydoptagelserne er i gang. Her lyddokumenteres en lille lille plet natur, "Svanedammen", som ligger placeret mellem S-banen og et større villakvarter. På det lille dukkehoved foretages en binaural optagelse, og ved siden af en mere konventionel stereo-optagelse. Foto: Kamilla Hjortkjær, 2013.

optagelse, således at den bedst muligt gengav mine oplevelser, mens jeg bevægede mig fra indkøbscentret til S-toget. Den binaurale optagelse, også kaldet for en 3D-optagelse, foretages gennem to adskilte mikrofoner, der eksempelvis er placeret på et dukkehoved, således at optagelsen kommer så tæt som muligt på, hvordan de menneskelige ører vil opfatte lyden. En binaural afspilning i høretelefoner vil opnå en særlig stereo-effekt, som gengiver lyden i rummet meget nøjagtigt. Sammen vil tekst, foto og det optagne soundscape være med til at dokumentere tid og sted fra flere perspektiver og gennem flere sanser.

I 2012 og 2013 har Greve Museum med støtte fra Den danske Kulturstyrelse gennemført et forskningsprojekt, hvor målet var at generere viden om de kulturhistoriske lydes særlige karakter med henblik på at give en argumentation for, hvorledes de kulturhistoriske museer kan forholde sig til at indskrive indsamling af lyd i museernes indsamlingsstrategier, hvorfor dette vil kunne tilføre noget ekstra til de eksisterende samlinger og til den viden, man kan generere ud fra visuelle kilder, og sidst hvorledes en sådan indsamling kan gennemføres i praksis.

En del af et givent kulturmiljø er de lyde

som, vi registrerer, husker og genkender. Lyd som erindringsskaber vil oftest være bundet til bestemte steder, begivenheder og perioder, og har store potentialer i forhold til at styrke oplevelsen og den kulturhistoriske indsigt. Netop derfor bør det overvejes om en systematisk indsamling af samtidens lyde og lyd-miljøer skal være en del af de kulturhistoriske museers indsamling og samtidisdokumentation på lige fod med eksempelvis indsamling af genstande og fotografisk og skriftlig dokumentation.

Der er i disse år en stigende interesse for at undersøge og udforske den auditive kultur – både fra museer og forskningsinstitutionernes side. I forskningspublikationen *European Acoustic Heritage* udgivet i 2012 argumenterer forfatterne for, at lyde eller lydmiljøer er en del af vores immaterielle kulturarv, som er med til at forme vores erindring og minder om fortiden.

For de kulturhistoriske museer ligger der helt oplagt en potentiel mulighed for at bruge de historiske lydoptagelser til nye måder at formidle på i museets udstillinger. Det er dog vigtigt for mig at understrege, at dette ikke *kun* handler om museernes ansvar for *formidling*, men også om ansvaret for at *indsamle* og *bevare* kulturarven. Dette gør museerne i dag gennem etnologiske undersøgelser samt ved systematisk indsamling af fotos (både historiske fotos, samt fotodokumentation), genstande og arkivalier.

I forskningsprojektet ønsker Greve Museum at belyse, hvordan kulturhistoriske lyde har indvirkning på forståelsen og erindringen af specifikke kulturmiljøer, og derfor bør ses som en del af den immaterielle kulturarv. Optagelser af historiske soundscapes kan give vigtige informationer om en begivenhed eller sted, som ikke ville være bevaret i en udelukkende visuel dokumentation af samme sted

eller begivenhed. Mit fokus vil særligt ligge på, hvorledes museer fremadrettet kan indsamle samtidige soundscapes, hvorfor jeg vil konkretisere, hvorledes en udvælgelse og indsamling af relevante soundscapes og kulturhistoriske lydlandskaber kan udføres af et museum, der i forvejen foretager systematisk indsamling og dokumentation af kulturarven.

HVORFOR OVERHOVEDET INDSAMLE LYD?

For at en historiker, en etnolog eller en museumsinspektør skal kunne beskrive og rekonstruere fortiden, er der brug for historiske kilder, og gerne flere forskellige slags kildemateriale, der på hver sin måde belyser samme hændelse eller tema. Denne rekonstruktion gøres i dag hovedsageligt ved at studere det visuelle kildemateriale, og først og fremmest de skrevne kilder. Indenfor de sidste 150 år er nye muligheder for kildemateriale blevet tilgængeligt, først fotografier og senere også film og lydoptagelser.

Siden 1970'erne har man fra flere forskellige fagvinkler fokuseret på lydens potentiale som erindringsskaber og lydoptagelsen som et historisk dokument. I dag vil få benægte, at lyde er en væsentlig del af vores hverdag. De er et udtryk for vores kultur, det være sig den europæiske kultur, vores nationale kultur, eller vores lokale kultur. Lydene er en del af den kulturelle arv og fortjener at blive undersøgt og at blive brugt på lige fod med andre historiske kilder.¹

For at få en så fyldestgørende forståelse som muligt for en historisk periode, en begivenhed eller et sted, vil det være nødvendigt med så mange oplysninger som muligt. Her vil indsamlet lydmateriale være en del af det kildemateriale, der kan bringe historikeren tættere på at genskabe det historiske felt, han undersøger. Ved at udforske et soundscape vil dette

112 kunne give en bredere forståelse af et samfund eller en kultur, end hvis de eneste benyttede historiske kilder er visuelle kilder. Lydoptagelsen vil altså kunne være med til at danne en mere nuanceret forståelse af historien.

På flere punkter kan det optagne soundscape sammenlignes med et fotografi eller en fotoserie af et landskab. Dog er det vigtig at have for øje, hvilke forskelle der er mellem det visuelle fotografi og det auditive soundscape. Med kameraet er det muligt på en hundrede-del af et sekund at fange de mest iøjnefaldende træk ved et givent landskab, og beskueren kan umiddelbart tolke, hvad han ser på fotografiet. En lydoptagelse på 1/100 sekund vil derimod ikke give nogen mening. Her er lyddokumentaristen nødt til at vælge et givent tidsrum, hvor optagelsen skal finde sted. Derfor er det måske mere relevant at lave en direkte sammenligning med enten en fotosekvens eller en lydløs filmsekvens.

In contrast to the visual world which lends itself to photography, the auditory space cannot be documented in an instant. The variable auditory space comprises time, i.e., it is based on sequences of time. Even a soundless film sequence would be a better comparison to the acoustic image than a single photographic image (Hedfors 2003:39).

Fotografiet og lydoptagelsen er begge konsekvenser af fotografens eller lyddokumentaristens valg eller fravalg. På dette punkt kan fotografi og lydoptagelse sidestilles. De er begge tolkninger af virkeligheden, hvor personen bag kameraet eller mikrofonen har valgt, hvilke udsnit der skal dokumenteres og fokuseres på. Resultaterne er begge tolkninger af virkeligheden. Ligesom valget af objektiv på kameraet, fokuspunktet eller brændvidden er fotografens valg og tolkning eller filter, så et valg af tidspunktet og varighed for en lydop-

tagelse, valget af mikrofontype og retningen af mikrofonen også lyddokumentaristens tolkning – mikrofonen og kameraet kan begge ansues som en slags filter, der ikke kan gengive den fulde virkelighed eller sandhed, men som begge producerer tolkninger af denne.

It is likely that visitors to a reference object reject many surrounding sounds with their selective hearing. The proportions between surrounding sounds and internal nearby sounds in the event of an actual site visit there-fore hardly correspond with audio-visual representations, since a recording microphone filters sound in a different manner than the auditory system in humans. Each living creature has a constantly variable focus for its attention – something that the microphone lacks (Hedfors 2003:53).

EKSEMPLER PÅ INDSAMLING AF HISTORISKE SOUNDCAPES

Jeg vil skitsere nogle enkelte eksemplariske projekter, hvor man på forskellig vis har indsamlet viden om specifikke soundscapes af historisk og/eller lokal betydning. De to første eksempler af henholdsvis Alain Corbin og Mark M. Smith er studier i historiske soundscapes, hvor der ingen optagelser findes, men hvor skrevne kilder er basis for studier af soundscapes og forståelsen af disse. Disse studier er vigtige, da de begge understreger vigtigheden af at medtage den historiske kontekst – uanset om der findes lydoptagelser af soundscapet eller ej. Alain Corbins studier i franske landsbyers kirkeklokker er et eksempel på, hvorledes særlige lyde, det som man i "schafersk" forstand ville benævne som sound marks, kan have betydning for følelsen af lokal forankring². Den franske historiker Alain Corbin udgav i 1998 bogen *Village Bells, Sound and Meaning in the Nineteenth Century French Countryside*. Corbin tager udgangspunkt i kilder fra kirkernes

arkiver samt lokalhistoriske dokumenter, da lydoptagelser fra 1800-tallet selvfølgelig ikke har været en mulig kilde. Han beskriver hvordan lyden af kirkeklokkerne i landsbyerne var med til at skabe et lokalt tilhørsforhold. Klokkekeringningen tjente praktiske formål for kommunikation mellem borgerne i landsbyen, og kunne både markere noget religiøst og noget verdsligt. Kirkeklokkerne i 1800-tallets franske landsbyer spillede ifølge Corbin en central rolle i det auditive landskab, de markerede en fælles lokal identitet.

Bells shaped the habitués of a community or, if you will, its culture of the senses. They served to anchor localism, imparting depth to the desire for rootedness and offering the peace of near, well-defined horizons (Bull & Back 2003:118f.).

I sine studier af lyden fra et samfund, hvor en bomulds-mølle, var landsbyens omdrejningspunkt under den industrielle revolution i USA, understreger Mark M. Smith, hvordan opfattelsen af lyden fra den støjende mølle ikke er den samme i dag, som den var hos de første kvindelige arbejdere ved møllen i 1800-tallet. Selve støjen fra møllen er selvfølgelig den samme, men den historiske kontekst er vigtig for at forstå, hvordan den støjende industri-lyd for arbejderne var synonymet med frihed frem for slaveri, og derved ladede mange af arbejderne den ellers voldsomme lyd med positive værdier. Det er den samme lyd af møllen, man i dag kan høre, når man besøger det lokale bomulds-mølle-museum i Lowell, men opfattelsen af støjen er forskellig, da den historiske kontekst er vigtig for forståelsen:

The context in which the sounds are being produced – even if those sounds remain the same – alters meaning and is likely not only unrecoverable but possibly beyond communication in mere aural form

as well. Historic preservations and museum curators will need to provide context lest visitors to, say, the Lowell mills walk away with the impression that the mills were simply loud. Or roaring. Or buzz ridden. Yes, they certainly were that. All the same, leaving the description and experience at that does enormous violence to the way that the actual workers understood, mediated, and came to manage those same sounds (Bijsterveld & Pinch 2011:53).

Konteksten for soundscape har også været en vigtig faktor for det finske indsamlingsprojekt *One Hundred Finnish Soundscapes*, et treårigt forskningsprogram for indsamling af soundscapes, i Finland, som blev gennemført i 2004–06. Målet med projektet var at øge bevidstheden om de mange forskellige soundscapes og disses betydning for et samfunds fællesskab. De borgere og grupper, der var med til at bidrage med soundscapes, blev bedt om at komme med beskrivelser af de lyde, som blev udvalgt til optagelse. Det kunne være kommentarer om følelser eller om særlige lokale forhold, associationer til særlige hændelser eller genstande, der er vigtige at vide for at forstå soundscape. Det er af stor betydning for forståelsen af det enkelte soundscape, at lokal viden og særlige sociale eller kulturelle forhold tages med i beskrivelsen af soundscape. I dette projekt valgte man at inddrage lokale borgere, for at finde ud af hvordan lydene i borgernes eget lokale miljø blev opfattet i en lokal kontekst.³

HVORDAN KAN MUSEERNE UDFØRE ARBEJDET?

De kulturhistoriske museer har en forpligtigelse til at indsamle og bevare kulturarven, og det enkelte museum bør desuden have en nedskreven indsamlingsstrategi, hvor kriterierne for indsamling af genstande, fotos og eventuelle arkivalier er beskrevet, således at det der

114 indsamles knytter sig til, og belyser de ansvarsområder, som det enkelte museum har.

Det er vigtigt at understrege, at museernes indsamlingsansvar ikke kun skal tjene en senere formidling i udstillinger, men også har til formål at bevare kulturarven til senere forskning og dokumentation af kulturhistorien. Derfor er der en umiddelbar fornuft i at tage udgangspunkt i det enkelte museums eksisterende indsamlingspolitik, når museet skal udpege steder eller begivenheder, som bør lyd-dokumenteres.

Museerne er netop i besiddelse af en viden om de lokale, historiske og sociale forhold, som er en forudsætning for at et optaget soundscape kan beskrives fyldestgørende og dermed sættes ind i en historisk og lokal kontekst. Det er netop her, at et museum kan bidrage med både faglig viden og som oftest også med en kontakt til de lokalsamfundets borgere, som sammen med kulturhistorikeren kan være med til at beskrive det særlige ved et sted, eller en begivenhed.

Qualities of a public space refers not only to the study of the physical parameters of sound phenomena in space, but also to the study of their interactions with the practices and social representations of the space. In other words, the sound qualities of a public space study need a combined analysis of acoustics, space and practices (Kytö *et al.* 2012:36).

Som en del af forskningsprojektet på Greve Museum foretog museet nogle testindsamlinger af soundscapes fra lokalområdet. Udvalgelsen af hvilke soundscapes, vi ønskede at optage foretog vi ved at gå ud fra museets eksisterende indsamlingspolitik. Ved udvælgelsen tog vi derfor hensyn til, at det skulle være soundscapes, der relaterede sig til museets ansvarsområder. Ved udvælgelsen af hvert soundscape valgte vi endvidere at stille os selv

spørgsmålet om hvorvidt det valgte soundscape var særligt for netop dette lokalområde, eller særlig tidstypisk eller måske var et soundscape, som vi vidste, var under forandring eller måske ved at forsvinde helt. Ved hver optagelse udfyldte vi et dokument, hvor både indholdsmæssige, strukturelle og tekniske metadata blev skrevet ned, således at alle relevante informationer blev skrevet ind i den efterfølgende registrering. De tekniske metadata er for eksempel optageudstyret, mikrofontypen og filformat på lydoptagelsen, de strukturelle metadata er tid, sted og varighed for optagelsen, og de indholdsmæssige metadata indeholder en mere detaljeret beskrivelse af optagelsen: En begrundelse for hvorfor stedet var valgt ud til at blive lyddokumenteret, og en fyldestgørende beskrivelse af lydoptagelsen – herunder eventuelle særlige lokale signifikante lyde i optagelsen. Et eksempel på den indholdsmæssige beskrivelse af en lydoptagelse fra Greve Strand ser således ud:

Optagelse fra Greve Strand 16/7 2013. Det er en varm dag, og der er mange mennesker på stranden. I løbet af optagelsen, som varer 10 minutter henvender to borgere sig direkte til mig (lydteknikeren), derfor er der en samtale mellem mig og to personer fra 06.32 – 07.41. Der høres på lydoptagelsen endvidere legende børn, talende voksne og børn, skrig, latter, lyd af bølger, vand, motorbåd og folk, der springer i vandet fra badebroen.

Resultatet af pilotprojektet blev i alt 20 optagelser af soundscapes fra bl.a. de 3 S-togsstationer, som forbinder Greve med resten af Østsjælland herunder København, svømmehallen, som siden den blev bygget i slutningen af 1970'erne har været et prestigebyggeri for kommunen, den lokale strand, som både historisk og i dag har betydning for både fastboende borgere og feriegæster, kommunens

Fig. 3. Plasken af vand blandet med lyden af legende børn og konkurrencesvømmere i fart – det har siden 1978 været en del af Greves lyd. Foto: Jens Hasse, 2012.

første børnehaven fra 1960'erne, som i dag stadig fungerer som børnehaven, og hvor museet ligger inde med en større mængde skriftlige og andre visuelle kilder, der beskriver institutionens historie og betydning for lokalsamfundet. Vi valgte endvidere at optage soundscapes fra en del trafikale knudepunkter, da infrastruktur har betydet, og stadig betyder, meget for beboere i en forstad, hvor mange er afhængige af at kunne pendle til hovedstadsområdet dagligt for at passe deres arbejde.

Optagelserne er registreret i samme database, hvor også arkivalier, fotos og genstande registreres, hvilket giver en god mulighed for at lave henvisninger mellem de forskellige kilder, der belyser samme tema. I særudstillingen *Lydspor i Greve*, som blev vist på Greve Museum i foråret 2013, var et enkelt rum reserveret til

at oplyse de besøgende om det igangværende projekt. Her kunne besøgende lytte til udvalgte testoptagelser og havde også mulighed for at bidrage med ønsker om, hvad de kunne tænke sig at gemme af lyd ved at skrive ønsket på et kort i udstillingen. Med sidstnævnte havde vi en intention om at få en dialog med borgerne om, hvad lydminder er, og om hvad der vil være relevant at gemme, men dialogen blev ikke som ønsket. Der kom flere interessante forslag til lydmiljøer, der på hver sin måde var unikke og værd at gemme, men for at disse skulle have været benyttet konstruktivt i det videre arbejde, skulle processen have været styret bedre, og kontakten til den enkelte borger skulle have været tættere.

I samme periode, som Greve Museum har udført pilotprojektet omkring indsamling af

116 lokale soundscapes, har et langt større europæisk forskningsprojekt bl.a. med fokus på indsamling af lyd fundet sted.⁴ Fra 2011 til 2013 gennemførte europæiske forskere fra universiteter og lydarkiver i Spanien, Østrig, Frankrig og i Finland et fælles europæisk forskningsprojekt under titlen *European Acoustic Heritage*. De deltagende institutioner undersøgte gennem flere forskningsprojekter, hvordan man kan definere, beskrive, begrebsliggøre, dokumentere og repræsentere den akustiske kulturarv af forskellige lydkulturer i Europa. Flere af resultaterne fra dette projekt vil fremover kunne benyttes af både arkiver, forskningsinstitutioner, museer og også af privatpersoner, der ønsker at være med til at bevare den akustiske kulturarv. Projektet har resulteret i publikationer, eksemplariske pilotprojekter med lydindsamling som tema samt vejledninger, dokumenter og værktøjer, som kan benyttes i kommende indsamlingsprojekter. Et af produkterne er et online-værktøj *European Soundscape Map* med en tilhørende vejledning, der beskriver god praksis inden for lydoptagelser og registreringer af disse. Online-værktøjet er et open source kort, som samler allerede eksisterende soundmaps og giver brugerne mulighed for at uploade nye lydoptagelser til websitet. Når man tilføjer en lydoptagelse til dette soundmap skal disse klassificeres i én eller flere af 6 kategorier, som er inspireret af Schafers måde at kategorisere lyden på:

Acoustical signals, mechanical sounds, social sounds, sounds of nature, urban sounds, other sounds. These categories are large enough to welcome any kind of expressions for acoustic heritage (Kytö *et al.* 2012:74).

KONKLUSION OG VIDERE ARBEJDE

En del af vores kulturarv er de lyde, der omgiver os. Lyden som erindringsskaber vil oftest

være bundet til bestemte steder, begivenheder og perioder, og har store potentialer i forhold til at styrke vores erindring og kulturhistoriske indsigt. Derfor bør lyd ses som en del af den immaterielle kulturarv. De kulturhistoriske museer bør aktivt tage stilling til, hvordan de forholder sig til indsamling af den auditive kulturarv. Med et mindre pilotprojekt, som det, Greve Museum har udført, og med resultaterne fra et større forskningssamarbejde som *European Acoustic Heritage*, vil det være muligt for museer og arkiver at danne sig en grundlæggende viden om lyd og lydkultur, og dermed også et grundlag for hvorledes en indsamling af denne kan udføres i praksis. Min begrundelse for hvorfor dette arbejde bør ligge hos de enkelte museer er, at det er museerne, der har ansvar for at indsamle, registrere, bevare, forske og formidle kulturarven inden for deres respektive ansvarsområder. Det være sig den materielle og immaterielle kulturarv.

Greve Museum har efter dette forskningsprojekt indskrevet indsamling af lydmateriale i museets indsamlingsstrategi. Denne indsamling ønsker museet dels selv at foretage ved at planlægge optagelser af forskellige steder og begivenheder, vi finder relevante at dokumentere, dels ønsker vi også, at en del af indsamlingen skal foregå i samarbejde med én eller flere grupper af kommunens borgere, der aktivt indgår i samarbejde med museet om at indsamle og eventuelt også bearbejde det indsamlede, således at det kan bruges i udstillinger og anden formidling af egnens lyd.

NOTER

1. I Kytö *et al.* 2012, henviser forfatterne til, at det må anses som det, som UNESCO i 2003 definerer som vores immaterielle kulturarv (*intangible heritage*).
2. Ifølge Murray Schafer er *sound marks* lyde, der

er unikke for et bestemt område eller samfund, og som er en del af stedets selvforståelse. Overføres dette til lokalområdet i Greve, vil det for eksempel være lyden af havet ved stranden, lyden af S-toget, der kører igennem byen, eller lyden fra Køge Bugt Motorvejen, der forbinder forstaden med resten af landet (Schafer 1977:274).

3. Hvis man som museum eller arkiv får mod på at sætte lignende indsamlingsprojekter i gang, bør udover *One Hundred Finnish Soundscapes* nævnes lignende projekter, som har været inspiration og har dannet skabelon for det finske projekt *Five Village Soundscapes* (1977/2009), *Klangdokument des Wiener Alltags* (1980-83) og *One Hundred Soundscapes Of Japan* (1996).
4. En stor del af forskningsresultaterne fra projektet er beskrevet i publikationen *European Acoustic Heritage* (Kytö *et al.* 2012).

LITTERATUR

- Arkette, Sophie 2004. "Sounds like city." *Theory, Culture & Society* 21:159–168.
- Augoyard, Jean-Francois & Henry Torgue (red.) 2005. *Sonic Experience*. Mc Gill: Queens University Press.
- Bijsterveld, Karin 2008. *Mechanical Sounds, Technology, Culture, and Public Problems of Noise in the Twentieth Century*. London: MIT Press.
- Bijsterveld, Karin & Trevor Pinch (red.) 2011. *The Oxford Handbook of Sound Studies*. New York: Oxford University Press.
- Bull, Michael & Les Back (red.) 2003. *The Auditory Culture Reader*. Oxford, New York: Berg Publishers.
- Erlmann, Veit (red.) 2004. *Hearing Cultures, Essays on Sound, Listening, and Modernity*. Oxford, New York: Berg Publishers.
- Hedfors, Per 2003. *Site Soundscapes, Landscape Architecture in the Light of Sound*. Doctoral thesis, Swedish University of Agricultural Sciences. Department of Landscape Planning Ultuna, Uppsala.
- Kreutzfeldt, Jacob 2009. *Akustisk territorialitet. Rumlige perspektiver i analysen af urbane lydmiljøer*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet.
- Kreutzfeldt, Jacob 2011. "Lyden af den metropole opgang." *Kulturo* 32,5–12.
- Kytö, Mery, Nicolas Remy & Heikki Uimonen (red.) 2012. *European Acoustic Heritage*. Tampere: Tampere University of Applied Sciences & Grenoble: Cresson.
- Labelle, Brandon 2010. *Acoustic Territories, Sound Culture and Everyday Life*. New York, London: Continuum.
- Lane, Cathy 2005. "The memory machine: sound and memory at the British Museum" *Organised Sound* 10:02, 141–148.
- Mortensen, Christian Hviid 2012. "A museological approach: radio as intangible heritage." *SoundEffects. An Interdisciplinary Journal of Sound and Sound Experience* 2:2:22–35. <http://www.soundeffects.dk/issue/view/1501> (hentet oktober 2014)
- Schafer, R. Murray 1977. *The Tuning of the World*. Rochester: Destiny Books.
- Sterne, Jonathan (red.) 2012. *The Sound Studies Reader*. London, New York: Routledge.
- Thompson, Emily 2002. *The Soundscape of Modernity, Architectural Acoustics and the Culture of Listening in America 1900-1993*. Cambridge, Mass., London: MIT Press.
- Kamilla Hjortkjer, museumsinspektør på Greve Museum, cand. mag. i musikvidenskab og film- og medievidenskab
kmi@greve.dk
- Greve Museum
Bækgårdsvej 9
DK-2670 Greve, Danmark